

Постарина плакена у готову.

Privredno - kulturne
Matice
za Sjevernu Dalmaciju

Државно
Државно Тужилаштво
Шибеник
Пр. 21. 5. 1931. у сати
САТНИ

ГЛАС

Izlazi Četvrtkom.

Privredno - kulturne
Матице
за Сјев. Далмацију

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za Ameriku 2 dolara, a za ostalo inostranstvo 80 din. Članovi Matice dobivaju list besplatno. Primjerak 1 din.

Шибеник, 21. Маја 1931.
БРОЈ 102-103. ГОДИНА III.

Vlasnik »Privredno-kulturna Matica« za sjev. Dalmaciju
Urednik Dr. NIKOLA SUBOTIĆ
Uredništvo i uprava — Ulica Božidara Petranovića
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242

Sa skupštine „Privr.-Kulturne Matice“

Pred mjesec dana održana je u Kninu skupština „Privredno-kulturne Matice“, na kojoj je izabrana nova uprava Matice, kojoj je povjerenje da nađe načina kako će se rad Matice uputiti unaprijed. U vezi sa ovom skupštinom i odlukama uprave potrebno je istaknuti nekoliko pitanja, koja su vrlo važna za naše prilike i za sam razvoj Matice.

Matica je osnovana u doba, kad su bjesnile najveće partijske borbe kod nas t. j. u doba kad je nekoliko ljudi uvidjelo, a veliki dio osjećao, da na sve strane propadamo i da ima vrlo važnih pitanja, o kojima moramo zajednički raditi, bez obzira na političko-partijske borbe. Matica se nije javila kao političko-partijska ustanova, — zato su i stupili u nju ljudi raznih političkih shvaćanja, bez obzira na pleme i vjeru — nego kao organizacija za ostvaranje privrednih i kulturnih pitanja u našim krajevima.

Na ovoj osnovi odziv je za Maticu bio vrlo dobar i prvo doba njegovog rada bilo je prikupljanje onih ljudi, koji su se već dotle bavili, naročito po selima, privrednim i kulturnim pitanjima. Tada su se održavali tečajevi po selima, osnivale ustanove, prikupljali saradnici u listu, ispitivala razna pitanja, pripremalo se osnivanje dačkog doma i cijelom ovom radu počelo se davati značenje svetinje o Vidovdanu, prazniku narodnog prosvjećenja na našem Kosovu.

Poslije toga življeg rada, koji je zatalasao naše mrtve mase nastupio je jedan dulji zastoj, kad je izlazio samo list, a kroz to su vrijeme osnivači i saradnici Matice morali izvršiti pripreme za jedan rad, koji je i bio potaknut od Matice.

Uvidajući važnost zadružnog rada pripremili smo, po spomenutoj odluci, djelovanje našeg „Privrednog Saveza“, da se na zadružnoj osnovi počne sa saradnjom u raznim privrednim pitanjima.

Kroz desetak godina poslije rata uvidali su mnogi pojedinci važnost i potrebu jednog rada na selu, koji se je i po metodama i po ciljevima strogo dijelio od dnevne politike i mi zaista imamo po mnogim selima ljudi i ustanova, koji polažu osnove kulture sela.

Ovo ne dolazi od izraza na skupštinama Matice, jer na njih dolaze većinom ne oni, koji osjećaju i podnose težinu i radost jednog rada, nego oni redovi našeg društva, koji su bili daleko od mnogih pitanja, i koji se i sada još odnose sa malo vjere naročito prama nastojanjima rada na selu i ako je to osnova našeg cjelokupnog narodnog rada.

Dok na selu ima svoje vjerne saradnike i zadržarstvo i opća prosvjećenost, dotle po varošima opažaju se na sve strane ruševine starih ideala, koje ništa novo nije zamijenilo.

Protivnosti i neshvaćanja u pri-

vrednom i kulturnom radu ne sretaju se toliko po našim selima, koja imaju svojih vrlo dobrih zadruga i gdje kod naprednih ljudi se održavaju s uspjehom tečajevi, seoske sokolske čete, po negdje otvaraju čitaonice, prikupljaju prilozi za Maticu i dačke domove, već više po našim varošima, gdje se je izgubila vjera u nacionalni napredak, gdje se lični interes uzimlje za mjerilo svih vrijednosti i odakle se na selo i seljaka gleda većinom sa prezirom.

Pa pored svega toga što izostaje predvođenje naših varoši u našem narodnom životu, u kojem su nekad imale tako lijepe uloge naš narodni život ima svoje izrazite naprednije privrede i kulture.

To sve treba da se ogleda u radu Matice i njenom „Glasu“, pa je radi

Milica Brkić:

Poljoprivredne komore

Žalostan je fakat, da kroz 12 godina postojanja ove države još nije došlo do osnivanja poljoprivrednih komora. U ovom nemaru može se vidjeti samo izraz ekonomsko-političkog shvaćanja, koje je kroz ovo 12 godina vladalo našom ekonomskom politikom. Ta se politika može obilježiti sa dvije riječi: antipoljoprivredni mentalitet. Naša je ekonomska politika bila upućena pravcem forsirane industrijalizacije, a interesi poljoprivrede bili su gurnuti u stranu, te se smatralo, da bi poljoprivredne komore bile samo smetnja oštrom industrijskom kursu, koji se je kod nas provodio.

Kroz ovo vrijeme najosnovnija grana naše narodne privrede, poljoprivreda, bila je bez svojih zastupnika, te se prilikom tretiranja najvažnijih ekonomskih problema, koji su tražili konzultaciju sviju privrednika, vrlo malo pazilo na interese onih, koji su sačinjavali 4/5 naših privrednika. Svak se osjećao pozvanim, da je može zastupati, u njeno ime govoriti, njene interese braniti i u njeno ime predloge stavljati. A kako su pri tome njezini interesi bili čuvani, najbolje možemo vidjeti, ako bacimo ma i najkraći pogled na našu ekonomsku politiku od 1918. god. na ovamo. A oni pak, koji su po svojim ličnim materijalnim interesima bili protiv poljoprivredne politike, najčešće iz kratkovidnih razloga, iskoristili su to odsustvo branilaca najvećeg privrednog rada, da bi, sad pod jednim, sad pod drugim vidom, proturili svoje predloge, koji su značili izrabljivanje jedne velike vojske privrednika radi profita daleko manjeg kruga interesanata. Ali ne treba predbacivati privatnicima, što su svoje interese izvikivali za interese države i što su moć dr-

toga uprava Matice i riješila da se unutrašnji rad vodi tako, da se u Matici uvijek jasno vidi sve ono što se radi po našim krajevima i da njen „Glas“ bude jasno ogledalo toga rada. Radi toga je potrebno da vođenje poslova bude provedeno jedinstveno i u cjelokupnom radu Matice i u njenom listu, a sve to da služi samo našem privrednom i kulturnom programu, koji mora voditi više računa o onima, koji već učestvuju u radu, nego o onima sa kojima se mora raspravljati ima li smisla uopće ikakav rad.

Sve što se odnosi na narodno prosvjećivanje, jasna slika svega onoga što se radi po našim krajevima, tačan pregled svih ustanova, popis prosvjećenih i naprednih ljudi u pojedinim mjestima, održavanje veze među pojedincima i ustanovama, treba da se uvijek vidi i nađe u Matici, a njen „Glas“ da bude vjerna slika toga rada.

Lazar Matić.

misлити, njihove želje i zahtjeve izražavati, njihove interese zastupati.

Niko ne misli, to je sigurno, da će se ekonomska kriza uopće i poljoprivredna posebice riješiti osnivanjem poljoprivrednih komora. Izvan snage je ovih, kao i, dobrim dijelom, izvan snage same naše države, rješenje krize, koja bije čitav svijet, koja drma temeljima društva. Ipak zato, i baš zato, poljoprivredne komore jesu i biće od prvoklasne važnosti za interese poljoprivrede, kao, uostalom, i za interese čitave privrede i države. Do sada su sva pitanja privredne politike rješavana bez učešća poljoprivrednika. Po interese poljoprivrede vitalna pitanja poreske, carinske, trošarinske, saobraćajne i tarifske i dr. politike rješavana su bez njih. O svakom i najneznatnijem pitanju bilo je dopušteno zanatlijama, trgovcima, industrijalcima, da kažu svoju riječ, da brane svoje interese. Samo poljoprivrednicima nije bilo dato. Unaprijed, međutim, neće biti potrebno, da drugi govore u njihovo ime, da ih zastupaju tutori. Oni će sami moći kazati, šta misle i šta traže. Njihova mišljenja i savjeti moraću se barem saslušati, ako se ne budu htjela uvažiti. U ovo teško doba poljoprivrednici će moći energično i muški braniti sebe i svoje, kao što su drugi do sada uvijek branili već zaštićeno, a napadali neobranjeno.

Projekat zakona o poljoprivrednim komorama bio je izraden i pred šest mjeseci razaslan banskim upravama na mišljenje. O tom projektu i učinjenim napomenama vodiće se ovih dana diskusija u Ministarstvu poljoprivrede između pretstavnika banskih uprava i izaslanika poljoprivrednih institucija. U vezi s time potrebno je istaknuti neke stvari.

Poljoprivredne komore moraju biti jasnopravne, prinudne i staleške (ali ne klasne) organizacije poljoprivrednika bez obzira na veličinu njihova posjeda, na pravni odnos njihov prema zemlji i na vrstu poljodjelskog posla, kojim se pojedini od njih bavi, — a kojima je cilj da raznim mjerama i sredstvima same i preko državnih i samoupravnih vlasti štite i unapreduju interese poljoprivrede i poljoprivrednika. One za tim idu na taj način, što proučavaju uslove za rad i razvitak; stvaraju tržišta za agrarne proizvode; podnose izvještaje, mišljenja, predloge, želje i proteste zakonodavnom tijelu, vladi i drugim upravnim vlastima o zakonskim nacrtima, uredbama, naredbama; posreduju u svima prilikama, kad je u pitanju zaštita poljoprivredne proizvodnje i interesa poljoprivrednika; daju savjete vladi i poljoprivrednoj upravi u pitanjima poboljšanja agrarne proizvodnje i pravka života i rada na selu; proučavaju agrarno-političke probleme i mjere za unapređenje poljske privrede; prireduju ankete, kongrese i vrše razne druge poslove u vezi s poljskom privredom i u granicama određenim im zakonima.

Ali tu je tek ovičen pojam poljoprivrednih komora. Međutim za njihovu moć i važnost, za njihovu funkcionisanje, odnos prema državi i poljoprivrednicima, odlučnija je njihova organizacija: ko će birati članove tih komora, ko će se moći birati, način kako će se birati, i sredstva, kojima će komore raspolagati. Zauzastaviću se na tome jedan momenat. Ali prije toga hoću da se dotaknem jednoga, kako da kažem, prethodnoga pitanja: hoće ili trebaju li poljoprivredne komore da budu samostalno organizovane, nezavisne od drugih privrednih komora, trgovačkih, zanatskih i dr., ili trebaju da budu sastavni dio ovih. Zahtjev izvjesnih lica i krugova, koji žele u zakon ubaciti odredbu, da se poljoprivredne komore uklope u već postojeće privredne komore, sasvim je neopravdan i nerazumljiv. Njihova glomaznost, pa podjela rada, protivnost interesa i mnogi drugi razlozi govore najodlučnije protiv ma kakvog utapljanja poljoprivrednog predstavnništva u druge komore. (Pr. je izvjesnog vremena raspravljalo se je u jednoj takvoj mješovitoj komori o carinskoj tarifi, te su zanatlije donijeli svoj predlog, trgovci svoj, a industrijalci opet svoj, i svi su oni te svoje posebne predloge posebno uputili nadležnim ministarstvima...) Poljoprivrednici ne žele takovih kompromisa, oni neće tutorstva drugih nad sobom, oni hoće da jasno izlože svoje gledište po svim pitanjima, koja ih interesuju.

A sad pitanje izbora. Biračko pravo mora biti opće, jednako, i tajno. Biračko je pravo opće: znači ono mora pripadati svima poljoprivrednicima, ali samo ovima. Poljoprivredne komore po svom pojmu su ustanove za zaštitu i unapređivanje interesa svih poljoprivrednika i stoga u njima moraju biti zastupljeni svi poljoprivrednici. Ne smije se praviti razlika između posjednika i neposjednika, vlasnika i zakupaca, gospodara i sluga nadničara u poljodjelskom poslu. Birački cenz odnosno minimum zemljišnog posjeda ne treba uopće da dolazi u obzir, jer biračko pravo mora pripadati svima, bez razlike, koliko poreza plaćaju i koliko zemlje posjeduju. Jedino ograničenje je, da im poljoprivreda bude glavno zanimanje. To ograničenje jasno je samo po sebi, pošto su to ustanove poljoprivrednika i pošto lica, kojima je poljoprivreda uzgredan posao, pripadaju drugim redovima, te se kao takvi predstavljaju u drugim staleškim organizacijama. Iz spomenutog izlazi, da biračko pravo ne treba dati: fabrikantima, trgovcima, činovnicima, rentijerima i dr., koji se poljoprivrednim poslom bave kao sporednim zanimanjem. Kako je već naglašeno, da poljoprivredne komore imaju biti isključivo pret-

stavnice poljoprivrednika, to pravo glasa ni pod kojim uslovima ne treba dati t. zv. stručnjacima, ni kao pojedincima ni njihovim udruženjima (na pr. udruženju agronoma, veterinarara). Njima bi se moglo dati pravo biranja članova u savjetodavne odbore, koji se bi eventualno mogli osnovati kod poljoprivrednih komora. Poljoprivrednicima treba savjetnika, ali im ne treba tutora. Oni sami najbolje znadu, što su i kakvi su njihovi interesi, te im za to nijesu potrebni tumači. Ako bi se usvojilo protivno gledište, kao što se hoće s neke strane, onda ne treba osnivati poljoprivredne komore. Druga je stvar, da li u komore mogu biti uključeni poljoprivredne ustanove (zadruga, razna poljoprivredna udruženja). Pošto su ta udruženja poljoprivrednička, istina na privatnoj bazi, i pošto su ona samim postojanjem dokazali da vode brigu o poljoprivredi i pošto su ona, najzad, u mogućnosti da svestrano razmotre činjenice, pravilno ocijene prilike i tačne donesu sudove, — bilo bi korisno dati im to pravo. U projektu je doista predviđeno, da će razne poljoprivredne ustanove slati svoje delegate u opštinske i sreske poljoprivredne odbore i banovinske komore. Iako je to, kako rekoh, dobra stvar, nije svejedno, koliki je broj tih ustanova, koje će se moći tim pravom služiti. Nikad ne smijemo zaboraviti osnovno načelo, da su komore predstavnice poljoprivrednika, a ne njihovih ustanova. Osim toga, to omogućava da neki poljoprivrednici budu po nekoliko puta u komori zastupani. A to je povreda drugog osnovnog načela — načela jednakosti. Pa kad je potrebno iznimku učiniti, onda je treba ograničiti, a ustanove, koje bi to pravo dobile, u zakonu teksativno prebrojiti, a ne kao što je u projektu, ekzemplikatивно navesti.

U pogledu pasivnog izbornog prava može se reći sljedeće. Ono, prije svega, mora pripadati svima onima, koji imaju prava birati. Zatim, to mogu dobiti i lica, koja, iako nijesu po zanimanju poljoprivrednici, rade na unapređivanju poljoprivrede (članovi poljoprivrednih udruženja). I aktivno i pasivno pravo glasa jednako je pristupačno kako muškarcima tako i ženama, pod uslovom, da jedni i drugi navrše 21 godinu života. (U projektu 25. bez razloga!)

Način biranja morao bi da bude tajan i kolikogod je moguće više direktan. U projektu je to fakultativno: ostavljeno je na volju izvjesnom broju birača da traže tajno. Jedna suviše procedura! Treba najprije glasati za tajno biranje, a onda tek za delegate. Jasno je, međutim, da tajno glasanje dava u mnogo većoj mjeri ispravniji rezultat nego javno glasanje.

Direktno biranje ne može se ovdje usvojiti. Radi čisto tehničkih razloga mora se pribjeći indirektnom biranju. To je velika nezdoga. Ali kad se ona ne može izbjeći, onda je treba što više uprostiti. Put, predviđen u projektu, suviše je dug put. Ako bi se on zadržao, onda bi sitni posjednici i poljoprivredni radnici, kroz filter općinskog i sreskog poljoprivrednog odbora, vrlo teško došli u poljoprivredne komore. Rezultat bi bio, da bi komore bile predstavnice užeg kruga srednjih i velikih posjednika. Oni sitniji, najmnogobrojniji, iako bi formalno imali pravo da budu predstavljeni, ostali bi stvarno bez predstavnništva.

Pitanje sredstava, kojima bi komore podmirivale svoje potrebe, važno je isto toliko, koliko i pitanje izbora. U projektu je to riješeno na način, koji može onemogućiti pravilno djelovanje komora. Po projektu, komore bi se imale finansirati iz poljoprivrednih zaklada. Međutim, poljoprivredne zaklade stoje pod ministrom poljoprivrede. Ma kako se takvo finansiranje detaljno zakonski regulisalo, uvijek postoji mogućnost uskraćivanja kredita.

Radi toga treba naći pogodniji sistem finansiranja. Premda će se možda činiti čudno, taj se pogodniji sistem ipak nalazi u prirezu. Priznajem: taj sistem nije idealan. I danas je on još manje idealan nego u normalno vrijeme. Ali i protivnici moraju priznati ovo: da je baš u današnjim prilikama sistem prireza jedini način, da komore dođu do sredstava, a da ne žrtvuju svoju samostalnost. Nesreća je u tome, što se nalazimo pred dvjema neprijatnim alternativama: udariti prirez, time povećati izdatke poljoprivrednika i učiniti i onako nerentabilnu poljoprivredu još nerentabilnijom; ili se odreći komora, pošto bi njihovo dotiranje iz zaklada značilo isto, što i odreći ih se. I pored sve loše ekonomske situacije, mi se moramo odlučiti za prirez. Neka komore same određuju svoje prilode razređujući prirez na neposredni porez u granicama određenim zakonom. Ali kako je poresko opterećenje zemlje dostiglo najveću tangentu, te novo opterećenje komorskim prirezom ne bi mogla poljoprivreda izdržati, to nastaje neminovna potreba snižavanja državnih neposrednih poreza barem u onom postotku, u kojemu bi komore oporezovale poljoprivredu za pokriće svojih potreba. Svaki drugi način finansiranja bio bi nepodesan.

To su napomene, koje se moraju uvažiti pri donošenju zakona o poljoprivrednim komorama. Druga pitanja, iako nijesu sporednog značaja — kao, na pr., pitanje vlasti komora, izuzev gore spomenutih, i dr. — ni-

jesu ni takva, da bi na njima trebalo lomiti pitanje donošenja zakona. Ovih dana se sastaje konferencija za pretes projekta sastavljena od načelnika poljoprivrednih odjeljenja banskih uprava i predstavnika poljoprivrednih ustanova. Ne sumnjam, da će ovi posljedni u diskusiji, koja se bude razvila, zastupati otvoreno i energično interese poljoprivrednika.

Komore su nam potrebne. To danas priznaju i oni, koji su pred malo vremena protivno tvrdili. Ali potrebne su nam prave poljoprivredne komore, istinske predstavnice i zastupnice svih poljoprivrednika i poljoprivrednih interesa.

Državni zajam

U Parizu je dana 8 o. mj. potpisan ugovor o zajmu, koji je našoj državi dala jedne internacionalna finansijska grupa. Zajam iznosi 1.025 milijona francuskih franaka, oko dvije milijarde i 300 milijona dinara. Kurs emisije je 87,50, a kamatna stopa 7%. Rok zajma je 40 godina, a konverzija je moguća samo poslije pet godina. Zajam je namijenjen stabilizaciji dinara, a djelomično i potrebnim radovima u državi. Posmatran sa finansijskog i političkog gledišta ovaj zajam predstavlja jedan veliki uspjeh naše države. Kao takav on je ocijenjen u nas i na strani.

Zakon o novcu

U vezi sa zaključenim zajmom i kao posljedica njegove stabilizacije namjene izašao je 11 o. mj. zakon o novcu, kojim se sprovedu zakonska stabilizacija dinara.

Zakonska stabilizacija dinara ne predstavlja nikakvu izmjenu stvarne vrijednosti našeg narodnog novca. Dinar ostaje, što je i bio. Zakon o novcu potvrđuje samo ono stanje, koje je postojalo.

Po čl. 1 Zakona vrijednost se dinara utvrđuje na vrijednost težine 26,5 miligrama čistog zlata. A toliko je vrijednost dinar imao u svim od 1925 god. na ovamo.

Zakon dalje predviđa obavezu za Narodnu Banku, da vrši razmjenu svojih novčanica za zlato, odnosno zlatne devize sa ograničenjem u koliko se tiče razmjene za zlato, da se ona ne može vršiti za iznos manji od 250.000 din. Zatim je zakonom predviđena obaveza za Narodnu Banku, da održava pokriće u zlatu i zlatnim devizama u visini od 35% svih bančnih obaveza po viđenju, s tim da 25% toga pokriva mora biti u zlatu.

Radi konačnog uvođenja u život ovog zakona potrebno je da sadašnje pokriće bančnih obaveza po viđenju bude povećano u potrebnom razmjeri, da bi pomenuti procentualni iznos od

O postanku Jugoslavi'e

(Nastavak)

Kada je god. 1801 u Turskoj izbila anarhija, janjičari se vratili u Beogradski Pašaluk. Njihovi vođe „dahije“ pogubiše beogradskog vezira Mustafu pašu i prigrabiše svu vlast u svoje ruke. Odmah zatim pašaluk podijeliše između sebe u četiri djela i otpočeh bezobzirnim pljačkanjem i ugnjetavanjem raje. Na te zulume Srbi odgovoriše hajdučkim četama i potajno spremanjem na ustanak. Dahije slučajno otkriše pripreme i odmah odlučih da obezglave raju. Na prevaru domamiše i sasjekoh 150 knezova i drugih vidjenih ljudi. Tako izgubiše

glave: knez Aleksa Nenadović, Ilija Birčanin, Hadži-Đero, Hadži-Ruvim i drugi. Preostali vidjeniji ljudi i hajdučki harambaše odgovoriše na ta zvjerstva sastankom u planini Orašcu, 2 februara 1804 godine, gdje odlučih da se odmah dignu na ustanak. Za vrhovnog „vođu“ izabraše Karadžicu Petrovića, genijalnog seljaka iz Topole i čovjeka na koga su vijekovi čekali. Tako otpočeh prvi, čudesni čin naše nacionalne drame, koji će trajati do 1856 godine. Mala, seljačka i slobodoljubiva Šumadija diže prvi ustanak za oslobođenje i uhvati se, bez sredstava i tuđe pomoći, u sudbonosni koštac sa silnom turskom carevinom, koja je u to doba vladala od Dunava i Save sve do Perzijskog Zaliva i u

cijeloj sjevernoj Africi! Karadžicu pobjede na Ivankovcu, Mišaru, Vavarinu, D. Igradu i osvojenje Beograda odjeknuše kao čudo po cijeloj Evropi. U divovskoj borbi kroz devet godina divni srpski seljaci — prvi na Balkanu — stvorih pred zadivljenjem evropskim svijetom svoju vlast tu državu sa svima državnim ustanovama i sa svima atributima državne vlasti. U bukareškom miru 1812 godine oni staviše na zeleni stô pred Evropu srpsko pitanje kao prvu etapu za rješavanje cjelokupnog jugoslovenskog pitanja. Oko neobičnog imena Crnoga Đorđa, vrlo pogodna za mitsku figuru, i oko njegovih vojvoda: hajduka Veljka Petrovića, Stanoja Glavaša, Stevana Sindelića, Janka Katića, Luke

Lazarevića, Jakova Nenadovića, braće Nedića, Milana Obrenovića, Jovana Kursule i drugih, s jezivim žrtvama „Čele-Kule“, — razvi se čitav niz legendâ u cijelom jugoslovenskom narodu, koji je i inače bio sklon romantičarstvu i živio u kultu i krugu ideja narodnog deseterca. Protagonista prvoga čina naše nacionalne drame — veliki vožd Karadžicu dobi svoga Aristotela u Dositiju Obradoviću, prvom ministru i organizatoru srpske prosvjete, i svoga Homera u Filipu Višnjicu, nacionalnom proroku i velikom narodnom guslaru. Čitav naš narod oduševljeno dočeka i zanosno pozdravi taj epski prizor kao nešto svoje najmilije. Milijoni duša zaklikah zajedno s velikim pjesnikom oslobo-

35 posto bio dostignut. To će se povećanje pokrivača izvršiti iz prinosa zaključenog stabilizacionog zajma. Zbog toga je zakonom o novcu i predviđeno, da će on dobiti obavezu snagu dana 28 juna, kada će Narodnoj Banci moći biti stavljen na raspoloženje utvrđeni iznos za pojačanje pokrivača, i za koji se istovremeno ima smanjiti ukupni iznos sredstava stavljenih državi na raspoloženje od strane Narodne Banke u vremenu do god. 1923.

Преглед догађаја у свијету

Дана 13 о. мј. био је избор претседника француске републике. Кандидати су били претседник сената Думер и Бријан, министар иностраних дјела. Кандидатуру Бријана истакли су његови пријатељи послје великог успјеха, који је он имао у парламенту, бранећи своју политику мира. Управо тај успјех оправдавао је очекивања, да ће Бријан, већ у првом гласању, добити апсолутну већину за претседника републике. Резултат избора није дао за право тим очекивањима. У првом гласању Думер за мало да није добио апсолутну већину, оставивши далеко иза себе Бријана. На то је Бријан повукао своју кандидатуру, па је Думер, у другом гласању, изабран јаким већином за претседника. Нови ће претседник, мјесец дана по избору, наступити своју дужност.

Погођен овим неуспјехом, који није предвиђао, Бријан је с мјеста предао оставку као министар иностраних дјела. Замољен од владе, да ради рада европског одбора у Женеви, коме је претседник, остане на положају министра, Бријан је, и не устегнувши изреком своје оставке, похитао у Женеву, гдје је срдачно био дочекан и поздрављен. Овога су пута стигли у Женеву и делегати Турске и Совјетског савеза, које је Бријан, као претседник одбора врло срдачно поздравио.

Дискусију о економској кризи започео је њемачки министар Куртиус, једним више теоријским говором о свјетској кризи и царинским унијама. Бријан му је одговорио одрешило, ударивши на бечки протокол о плану царинске уније између Аустрије и Њемачке, као недопуштеног по међународним обавезама.

— У Шпањолској велики немири огорчавају прве дане младе републике. Нападају на цркве и манастире, калуђерске редове и свештенике настављају се. Демонстрације претварају се у палевине и

пљачкања. Влада ће, и ако муком савладати опасности и повратити земљи мир.

— У европском одбору, пред који је изнешен француски протупредлог, говорио је талијански министар Гранди. Он је критиковао француски протупредлог. По њему аграрни кредити неће ријешити садању привредну кризу и систем преференцијалних царина у облику царинског мира није успио. Италија би била готова допринијети, да се спроведе господарско изједначење између земаља са већим измјенама увоза, али и се измјенама производње. При провађању царинске уније морају се узети у обзир и господарско-политичка питања. Али се криза не може ријешити једном формулом. При закључивању царинске уније не смије се забрављивати једној од уговарајућих држава да она склапа посебне уговоре. Талијански пројекат предвиђа закључивања споразума у двоје, као што су споразуми које је Италија закључила са Аустријом, па са Мађарском, а какав су у Женеви закључиле Аустрија и Мађарска.

На првој сједници Савјета Друштва Народа, очекиваној са великим интересовањем, којој је претседнао њемачки делегат Куртиус, први је узео ријеч енглески делегат Хендерсон. Он је предложио да се од сталног суда у Хагу тражи мишљење, да ли је пројекат Аустро-њемачке царинске уније сагласан са прописима Сент-Жерменског уговора о миру и са протоколом од год. 1922. Аустријски делегат Шобер критиковао је француску владу и њен меморандум. Увјеравајући, да се Аустрија није мислила одрећи своје економске независности и да Женевски протокол од 1922 г. није повређен, Шобер је пристао, да се питање упути у Хаг тако, да се ништа не предузме прије него суд у Хагу даде своје мишљење и прије него Савјет Друштва Народа даде своје мишљење о изјави суда у Хагу. Бријан је излагао главне линије француског меморандума, налазећи да су повређене обавезе, које је Аустрија на себи примила. Текстови уговора прописали су, да ће Аустријска независност бити под контролом Друштва Народа, без чијег се пристанка не може закључивати никакав споразум против те независности. Бријан је усвојио Хендерсонов предлог. То исто и талијански делегат Гранди који је у главном говорио у духу Бријанова говора. Затим је говорио њемачки делегат Куртиус, који је пристао да се питање упути пред Хашки суд, и ако вјерује, да су Аустрија и Њемачка биле у праву. Хендерсонов

је предлог усвојен једногласно и сви су били задовољни, да се је питање царинске уније између Њемачке и Аустрије овако мирно ликвидирало.

О умјетности наших ткаља и vezilja

III.

Razvitak ukusa i luksuza na srpskom dvoru upao je u oči i vizantijskom državniku Teodoru Metohitu, koji o tome ostavio i interesantan izvještaj. Zimi 1298-1299 g. on je na čelu jednog poslanstva putovao iz Carigrada u Srbiju radi udaje careve kćeri Simonide za kralja Milutina, koji je živio tada ili u Skoplju ili u Štǐpu. Kralj Milutin je to izaslanstvo sjajno dočekao i lijepo primio. „Kralj je bio — veli Metohit — veoma lijepo okićen. Oko tijela imao je puno nakita od skupocjenog kamena i bisera, koliko je god moglo da stane, i sav je treptao u zlatu. Čo dom blistaše se od svile i zlatnog namještaja. Okružen je bio svojim odabranim ljudima, i sve je uopće bilo što je moguće ljepše uređeno i ukrašeno“. Kao osobiti znak pažnje kralj Milutin je na rastanku Metohitu „poklonio svoje najljepše haljine, koje je samo jedan put obukao, i opasao ga pojasi, koje je tek jedan put opasao“.

Jednom je kraljica Simonida pohodila svoju snahu kraljicu Katarinu, ženu Dragutinovu, u Beogradu. Tom prilikom kralj Milutin je svojoj mladoj ženi odredio sjajnu pratnju od najuglednije vlastele i njihovih žena. Svita je pošla s velikom i predlvnom čašću i slavom, — priča stari hroničar — tako da su svi, koji su ih vidjeli, divili se gledajući ih, jer oni su bili ukrašeni carskim odjećama i zlatnim pojasevima, dragocjenim biserom i kamenjem, a obuče carske i bagrenice sjajile su, svijetleći se kao poljski cvjetovi, iskićeni mnogorazličnim dobotama.

Za vrijeme cara Dušana Sinog srpski dvor bio je tako sjajan i bogat, tako pun skupocjenog odijela da je prevalizao čak i vizantijski. Tada crkve i dvorove velike gospode prekrivaju znameniti umjetnici lijepim slikama i mozaicima, sanduke i čivote pune prekrasnim tekstilima od fine svile, zlatotkiva, grimiza i brokata, izrađenim historijskim vezovima dosele nevidene ljepote, a manuskripte jevanđelja kite ornamentima minijaturnim neprolazne krasote — kako rječito kaže gđa Jelović. Čuvene su minijature u *Miroslavljevju evanđelju* (iz druge polovine XII vijeka), u *Srpskom psaltiru u Münchenu* (s krajem XIV v.) u *Misalu kneza Novaka* iz god. 1368 i u *Misalu vojvode Hrvoja Vukčića hercega splitskog*, koji je postao

negdje prvih godina XV vijeka. Tada se umjetnost učila ne samo kod kuće i u manastiru, nego i u tuđem, često dalekom svijetu: jedan splitski nadbiskup poslao je jednog daka čak u Antiohiju, u Siriju, da izuči zlatarstvo.

Nu najslavnija vezilja srednjevje, kovne Srbije bila je rodoljubiva i obrazovana *despotica Jefimija*, koja je živjela pri kraju XIV i u početku XV vijeka. Ona je bila kći Vojihne »česara« i gospodara srpske oblasti oko grada Drame. Udala se za despotu Jovana Uglješu, koji je bio brat kralja Vukašina i stric Vukašinova sina Marka Kraljevića, proslavljenog junaka naših narodnih pjesama. Despot Jovan Uglješa bio je jedan od najuglednijih srpskih dinasta i gospodar u krajevima oko grada Sera u Južnoj Srbiji. Kad su god. 1371 poginuli kralj Vukašin i despot Jovan Uglješa u bitci s Turcima kod Crnomena na rijeci Marici, Jefimija je, u plaču i crnini, otišla knezu Lazaru i svojoj rođakinji kneginji Milici. Kad su Turci u novoj bitci na sudbonosnom Kosovu Polju 1389 god. opet pobijedili Srbe i pogubili kneza Lazara, Jefimija je ušla u manastir Ljubostinju, zadužbinu kneginje Milice, i tu postala monahinja (kaluderica). I dok su oko nje narodi tonuli u krvi i ginuli od mača, ona je, pod teškom nesrećom koja je snašla nju i njezinu otadžbinu, plakala gorko pod hladnim svodovima usamljenog manastira, i vrele suze padale su po njezinoj dugoj i crnoj haljini. Da bi utišala teški bol otmene joj duše, ili kako ona kaže »ljutu buru duše i tijela svojega«, predala se vezu, da u njemu nade oduška, da u njemu izrazi svoje bolne, nježne i tople osjećaje. Do danas su nam se sačuvala tri njezine odlično izvezene stvari, koje se smatraju za tri naše historijske dragocjenosti. U manastiru Hilandar, u Svetoj Gori, gdje su još otac i sin sahranjeni, nalazi se skupocjena zavjesa za carske dveri, koja je djelo ruku njezinih.

Nedavno se u Bukovini (Rumunija), u manastiru *Patni* pronašla Jefimijina plaštanica s Hristovim likom u momentu polaganja u grob i s grčkim natpisom, za koju je g. Mirković, prota i profesor Beogradskog univerziteta, kazao »da umjetnička izrada te plaštanice spada među jedinstvene umjetničke tvorevine, ne samo srpske nego i vizantijske umjetnosti ove vrste«. U čast kneza Lazara, kosovskog mučenika, oca otadžbine i svoga dobrotvora prema kojemu je osjećala duboko poštovanje, Jefimija je u Ljubostinji izvezla kao pokrov za njegov čivot (kovčeg s moštima) zlatnom žicom po čistoj damaskovj svili i slovima jednu prekrasnu, toplu i uzbudljivu *pohvalu*, najljepšu među svima pohvalama koje su nam se iz tih dalekih vremena sačuvala. Ona ovako počinje: »Medu ljepotama ovoga svijeta vaspitao si se od svoje mladosti, o novi mučeniče kneže Lazare, i krepka ruka Gospodnja pokaza te krepkim i slavim među svom zemaljskom gospodom«. Za taj svileni pokrov i pohvalu na njemu veli g. Pavle Popović, profesor i bivši rektor Beogradskog univerziteta, da je »list divne poezije, koji je odista bio dostojan da bude zlatom izvezen po čistoj damaskovj svili«. Taj pokrov s pohvalom na čivotu kneza Lazara čuva se i danas u manastiru Vrdniku (Ravanici), u Fruškoj Gori. Godine 1567 poklonila je Roksanda, žena moldavskog vojvode Jovana Aleksandra, manastiru Mileševu u Hercegovini jednu plaštanicu, koja se danas nalazi u manastiru Pakri, blizu Daru-

đenja vladikom Radom o tom, kako Karadorde

»Diže narod, krsti zemlju, a varvarske
[lance sruši:
dunu život
srpskoj duši:
Eto tajna besmrtnika! Dade Srbu stalne
[grudi
Od viteštva odvignuta u njim lafska sreća
[budi!

U narodu oživi vjera toliko, da mnogi krajevi pomisliše kako je i za njih „kucnuo čas oslobođenja“. God. 1807 u Srijemu izbi među seljacima t. zv. Ticanova buna; 1808 god. u Banatu seljačka buna pod vođstvom popa Dimitrija Đorđevića; 1807 god hajdučko četovanje i ustaničko komešanje naroda u Bosni, gdje se ističu kao Karadorđevi emisari pop Hadži-

Milutin i Hadži-Jovan Selak; 1809 god. dva ustanka hercegovačkog plemena Drobnjaka; gibanje naroda u Vojnoj Krajini i dezertovanje Srba oficira i vojnika iz redovnih austrijskih pješačkih i konjičkih pukova. U god. 1809 prebjeglo je braći u Srbiju oko 500 Graničara, među njima i čuveni kapetani Radič Petrović i Vuča Žikić. Intelektualci iz sviju naših krajeva također prelaze preko Save i nude braći na uslugu svoje znanje i pismenost, a trgovci „iz preka“ šalju novčane priloge i municiju, naročito.

Poslije pobjede kod Vagrama 1809 god., u zapadnim krajevima našega nacionalnog teritorija Napoleon diže modernu i naprednu „Iliriju“, koja obuhvata i našu D. **Imaciju (1809-1814)**.

U njoj se sjedinjuje znatan broj Hrvata i Srba sa skoro svima Slovincima, a narodni jezik uvodi se u sva nadleštva. U pjesmi „*Ilirija oživljena*“ Slovenac Valentin Vodnik pozdravlja oduševljeno to novo narodno središte. God. 1810 Karadorde šalje u Pariz kapetana Radu Vučinića kao svoga izaslanika. U ime Karadordevo Vučinić nudi Napoleonu protektorat nad Srbijom i izjavljuje mu, da Srbi „ne bi htjeli odvajati svoju sudbinu od sudbine „Ilirskih provincija“, gdje je ista vjera, isti jezik, isti narod“. D.van dokaz kako je Karadorde sa svojim svjetnicima imao jasan pojam o jugoslovenskom narodnom jedinstvu!

— Nastaviće se —

Mirko Ležaić

vara. Roksanda je bila jedna od uglednih srpskih princeza iz dinastije Brankovića, koja je okupljala oko sebe rasutu srpsku vlastelu i sjećala se prilozima srpskih zadužbina. Otmjenu ljepotu te plaštanice i njezina veza opisuje g. dr. Nikola Radojčić, profesor Ljubljanskog univerziteta, ovako: »Kada sam je vidio, stao sam udivljen pred njenom krasotom. Ona je jedno od remek-djela ručnih radova. Veliki vez je podjednako divan po cjelokupnom utisku i po pojedinostima izrade. Po mišljenju g. Radojčića vezilja se ugledala, po svojoj prilici, u Jefimijinu plaštanicu.

(Nastaviće se).

Mirko Ležaić

Akademija učenica i učenika naše virt. gđice Olge Javor

Naša vrijedna virtuoskinja na klaviru gđica Olga Javor priredila je u ponedjeljak 4. ov. mjeseca sa svojim učenicama i učenicima vrlo uspješnu Akademiju. Program je bio bogat i proban. Između ostalih kompozitora zastupani su bili: Rahmanjinov, Smetana, Paderewski, Prokofijew, Slaven-ski, Griég, Brahms Schumann, Schner. Izvedba je bila dobra i skladna. Mladi početnici, kao i stariji, izveli su program sa dosta dobrom tehnikom, rijetkom inteligencijom i osjećajem. Od mladih naročito ističemo gđicu Irče Subotić (Prokofijew: Prelude, Poderevski: Menuet), gđicu D. Montana, gđicu N. Kovačević, gđicu Ljubičić, gđicu Kuljiš, gđicu Šupuk i gosp. Z. Miletić. Od starijih gđica N. Žgombić, gđica Rossi (Rahmaninov: Prelude cis mal, Grieg: Svadbeni dan na Troldhagenu. Program je završila učiteljica sa gđicom Marijom Rendić. One su odsvirale Smetana: Vltava, jaku efektima i s puno osjećaja. Sala „Kina Tesla“ bila je puna. Aplauza dosta. A gđica Javor je pored priznanja roditelja i publike, primila i blagodarnost svojih marnih učenica i učenika, koji su je darovali buketima cvijeća.

Vrijednoj umjetnici gđici Olgi Javor možemo samo čestitati na postignutom uspjehu. Ali mi joj osim toga moramo odati hvalu i priznanje za njezin neumoran i agilni rad, koji ona, ima već više godina, podiže muzičku kulturu našeg grada. Njezina škola postala je jednim malim konzervatorijem i rasadnikom muzičke kulture. Iz njezine škole već je izašlo nekoliko vrlo vrijednih klaviristkinja, koje mogu biti na čast njoj i čitavom Šibeniku.

НАШИ ДОПИСИ

Синь, 20. априла

Одлазак ваљаног инжењера. — На ново установљени Технички Одјелак у Сину био је за шефа постављен инжењир госп. Александар Павловић ђак минхенски, човјек ријетке спреме, необичан организатор, строг у служби, безобзиран прама љенинама и несавјесним спекулантима.

Са таквим одликама приступивши чврсто реду и раду, кроз врло кратко вријеме на све стране могао се видјети један видан напредак и једна чврста рука.

Цестари, чиновништво, закупници сви су морали бити на послу и посао солидно изводити. Код њег није било атора, пропуштања, још мање праштања. Ради ових особина несавјесници и шпекуланти су га криво гледали, они пак који су у њему нашли дуго тражена, савјесна

и скрупулозна чиновника зажалили су на његов рани премјештај.

По том његов одлазак тешко пада на наше невољне прилике, запуштеног залеђа, невољне загоре.

Његова наслједника желимо толико снаге да настави његове почетке све за народ и видан несебичан рад.

Синьанин

Врлика, мјесеца марта

Именованје опćинског љекара — utoci. Прошло је више од двије године како је наша опćина остала без сталног љекара. Сиrotан народ већином је ишао у Синј и у Книн љекарима. Било нам је криво што нас опćина излаже огромним трошковима, идући у Книн и у Синј, па смо и роптали на пју, али сада нам је јасно да опćина није крива. Једва концем прошле године то важно питање дошло је на дневни ред и опćинска управа изабрала је од неколико најчестелија најстаријег и најбољег, по квалификацијам, госп. Дмитра Ђатовића. Свима нам је одлауло што смо опет добили, послје благодороћившег Кулиш'ца, вриједна и искусна доктора.

Избор управе требало је да потврди вијеће. Од 29 присутних вијећника 14 је гласовало за госп. Ђатовића а 15 за другу двојцу. Међу нашим мудрацима настало тумачење: је ли Ђатовић однио већину или није? Закључише да није. Учинише уток. Уток уважен. Опćинска управа сазивље опет вијеће на њему се бира поновно. Овај пут вијеће закључује да гласа јавно, и гласује. Ђатовић добила 18 гласова од 28 присутних, а цијело их вијеће броји 33. Не ваља ни сад, јер јавно гласаше. Опет utoci. Сад по трећи пут на вијеће!

Сад се питамо: зашто оволки инад проти једноме честитоме човјеку и ваљаноме доктору? За чји је то рачун? Што господа потсрекачи utokдзија траже? Же ле ли тим убити волју у Ђатовићу и отјерати га? Же ле ли и даље изложити народ да се потуца по Книну и Синју тражећи љекаре? Ако није ниједно од овога, онда је оно старо врлићко — мржња на Србина. Ђатовић је Србин и ради тога су толики utoci.

Господа, која се овako брину за народ и његово здравље, нека се стиде. Они само штете народом, који је заволлио Ђатовића. Колико га је заволлио најбољи је свједок оно мноштво болесника, који се сваког дана виде у његовој соби.

Ми поздрављамо госп. Ђатовића и радујемо се да га имамо. Нема дугом не клоне, већ нек стоји онако јуначки повише свију ових интрига, као и досада. На њему се куша она народна: До три пута Бог помаже — а ми се надато да ће га помоћи.

Рођени Врлићанас

Синј, 19. априла

Вјесноћа паса и маћака. — Како је ударило топлије вријеме на више мјеста појавило се вјеснило паса и маћака. Колико су у господарству нашег селјака маћке потребне, толико су пси постали један терет и једна напаст. У овом би се могло излучити pse чисто торне и ловачке, али они других којих имаше свака кућа постали су права напаст. Данју и ноћу клатаре се без надзора, без нагупца, гладни и жедни, јер њихови господарј немају често чим ни сами себе гајити.

Ови разнесе и кузе села животињским болестима лжући и гребући здјеле, уједатући људе, стварaju чуда и покоре.

На домаку смо тежких послједика, а власти неодлучне, час издаду једну

наредбу час другу, да се човјек право згранјава и да се у чуду пита је ли ово брига за народ, и је ли то наћин?!

Установљено је више случајева вјеснила, а кажу чак и за једног да је умро од уједат маћке.

Износећи ово тражимо да се овом са стране власти покони много више пајнје, да не упаднемо у веће зло.

P. N. P.

Оклај-Промина, 24. априла

Код нас влада зараза грипе. Нема куће, која није имала два или бар једног болесника. Жртва није било, а за то треба захвалити на првом мјесту заузимљивости и настојању опћинског љејчника г. др. Петра Крвавице и опћинског начелника г. Крсте Ђорића, који су подузели све санитарне мјере да се зараза сузбије и народ спасе од помора.

Али ако народ помирао ипак је силно страдао и претрпио голему штету, јер једно због ове болести, а друго због кишних времена није успио да на вријеме обради земљу. Зростао је сваки пољски рад и сам Бог зна како ће да сврши са овом љетином, јер поред све невоље влада некакова студен, која неда ни да се пуп макне. А кад отопли, а то мора прије или послје, навалиће послови једни за другим да биједни тежак неће имати руку дастигне да све послове обеди.

У вријеме велике незапослености код нас ће се многи наш тежак-радник запослити, јер се код нас започиње да гради мост на ријечи Крци, код електричне централе друштва „Ла Далматиене“ „Манојловац-Миљацка“, за који је Краљ. Банска управа приморске бановине допринијела 140.000 динара. Овим ће мостом Промина добити везу са Крстањам и Равним Котарима, те ће мост бити од велике користи за ове крајеве. За подизање овога моста велика заслуга иде начелнику г. Ђорићу, који настоји да Промина добије од друштва „Ла Далматиене“, са централе „Манојловац-Миљацка“, и то бесплатно, нужну електричну снагу за погон строја, што ће из језера „Миљацка“ тјерати воду у водовод, што се намјерава ускоро радити, а који ће водовод бити велика благодат за сву Промину, која оскудијева на питкој води.

Ове заслуге народ неће никада заборавити своје начелнику, који соколи свакога на рад, па и ону шаку опћинских чиновника, који су од установљења Бановина, преоптерећени радом, да се савијају под њим, али га ипак савлађују раним ранењем и касним остајањем у канцеларији.

Нека је част и признање свакоме поштеноме раднику, који схваћа своје дужности према Отаџбини и савјесно их врши.

Smoković, 15. априла.

Два брoтска састанка. — Недавно су основане sokolske чете у многим нашим селима, па тако и у нашем селу и нама сусједном, Murvici. Rad чета у овим двема селима је најбилнији, те ће несумњиво уродити обилним плодом, а тим више, кад се узме у обзир, да су ова два села на граници. Pored poučnih razgovora sokoli вјежбају сваке недјеље и другог празника прије и послје подне.

Skorašnjih дана чланови чете из нашег села предлозили су, да посјете браћу Murvičane, те је то и учињено под водством sokolskog тајника, на-

шег учитеља г. D. Lakića. — Али ни murvički sokolaši не остadoše дужни већ кроз кратко вријеме посјету одвратише, под водством г. N. Arambašićа трговца.

На ова ова лијепа састанка расположење свих присутних било је veoma угодно. — Sokoli су се натјецали у маршеванју, skakanju, igranju и pjevanju народних pjesama. — Било је ту брoтских загрљаја и poljubaca, што се може истаћи за примјер, како се пред sokolskim „brate“ све руши. — Ово stoga, што су се данашња браћа (sve mladići) скоро до дућер гледали попријеку, узимајући у обзир, по ону своју, да између њих због разл'чите вјере и племена постоји озбиљна препрека, те им је nemoguće налазити се заједно у онако великом броју, а ипак veselo брoтски расположени.

Учесник при посјетамa.

Привредне вијести

Дана 10 ов. мј. одржана је у Сплиту годишња скупштина Задружног Савеза у нашој Краљевини. Из статистике, коју је савез израдио, види се да је на крају 1930. год. било 7029 мјесних задружних јединица, дакле, знатно већи број но у год. 1929. По врстама задруга било је: кредитних 4418, набављачко продајних 1172, машинских 59, мљекарских и сирарских 126, сточарских и пашњачких 197, винарских 62, житарских 28, рибарских 28, уљарских 29, занатских и радничких 92, електричних 47, стамбених и грађевинарских 81, здравствених 61, аграрних заједница као задруге 503, равних 126, ревијизјских савеза и потсавеза 30, средишњих и окружних задруга 18.

Стање Поштанске Штедионице крајем априлу о. г. показало је: да је чековни промет премашио 5.300 мил. динара; да је стање улога износило 792.12 мил. мање за 55.99 но у претходном мјесецу. Порастао је број чековних рачуна. Повећан је штедни промет од 244.91 мил. крајем марга на мил. 253.04. Отворених штедних књижица има 144.371, за 3629 више но у ранијем мјесецу.

У Минист. Пољопривреде спрема се материјал за измјене и допуне правилнику о производњи, увозу и промету вјештачких ђубрива, за израду правилника за извршење закона о сувијању биљних, болести и штеточина.

Лажиторба

Тодор и Бенко, два млада шегрта, пролазили једном мимо врт у селу.

„Гле великога купуса!“ рече Тодор.

„Па што се тому чудиш!“ одговори му хвалиша Бенко. „Ја сам негдје видио купус много већи неголи је парохова кућа.“

„И ја сам штошта видио у свијету“, нато ће млади котлар Толор. Једном сам помагао некоме мајстору градити катао већи од оне цркве тамо горе.“

„По Бору брате, а чему тај големи катао?“ кликне у чуду Бенко.

„Да се у њему кућа онај твој купус“, одврати му Тодор.

Jesam li poslao pretplatu?

Misli jednog našeg seljaka o privrednoj krizi

Dok ovako stvari stoje kod nas na sjeveru Primorske banovine ne treba se nadati boljitku.

Svaki dan uslovi za život postaju teži. Svakim danom je narod za hiljadu dinara više zadužen, a izlaska nema. Masline su se posušile. Vinogradji su postali potpuno nerentabilni. Zadruga nemamo. Novaca nemamo. Od svijetu pak najviše je pogođen onaj, koji nam je uvijek u svemu prednjačio. To je naš varoški mali posjednik.

Sjećamo se pred 30-40 godina, kad se žiloždera upropastila stare vinograde, mi smo onda imali moćnoga varoškoga posjednika. On je iz Francuske dobio američku podlogu on je dobio navrtče, on je stvorio rasadnike. Mi smo seljaci od njega učili, kako treba raditi na obnovi vinograda, našeg i onda i danas jedinog za življenje. Na njegovim leđima su se isprobale sve vrste loza. Tek onda, kad se pokazalo koja vrsta najbolje ljubi našu zemlju, mi smo seljaci počeli saditi, a oni su onda svoje loze ponovno morali gulliti. Mi smo od njih naučili polijevanje i sumporavanje. A danas? Ko će nam kazati, ko će nas uputiti, od koga ćemo naučiti, što treba početi raditi na mjesto nerentabilnoga vinograda? Kako treba raditi?

Varoški posjednik danas je najbjeđniji i najsiromašniji, a on pismeni, jedini bi mogao da se nečemu dovine. Mi seljaci i da možemo i da hoćemo, da u nešto drugo krenemo — ne znamo.

Poljoprivrednog učitelja čujemo i vidimo jedan put u pet godina, i to u kakovoj krčmici pokraj puta, na domaku željezničke pruge ili autobusne stanice. A da ih ima koliko i „zeleniša“, opet nam to ne bi koristilo, jer mi ništa naučiti nemožemo iz njegovog pričanja. A i da možemo, teško bi se iko usudio početi, a da ne zna kako će ispasti. Mi seljaci treba da praktično naučimo i treba da se uvjerimo u korisnost, pak da sami počnemo.

Tu skoro sam bio u gradu. Za ručkom u krčmi bilo nas je desetina ljudi; neki došli da se javu sudu radi agrara, pak jedan jedini izvadio čestice, a ostali se vratili kući, jer kažu: Volimo da se zemlja zove kao i do sad, nego da nam vjerovnik na dražbi proda, kad se prozove naša. Volim gospodarstvu davati dohodak, jednu trećinu, nego na zemlju plaćati porez. Ako rodi — ima i za me i za njega više, ako ne rodi — ne rodi ni za mene ni za njega, ali se ja ne staram za porez. Ako imam, kupim moj dio galice i sumpora pa polijevam koliko treba, ako nemam, poljem s onim, što mi vlasnik zemlje dao, pa Bog te veselio. Zemlju da kupujem, a od nikud dinara prebitog.

Eto tražio sam zajam kod Privilegovane Banke, založio sam i zemlju i kuću i kućište, a dalo mi 12.000 Din. Sad niti sam platio banku, niti se odužio trgovcu. Sad sam na tri mjesta dužan.

Kad sam čuo ovo, a sašao sam u varoš uprav zato, što sam htio i ja da dignem zajam kod Privilegovane Banke, otišao sam kod prijatelja da se raspitam, i evo što mi reče: „Učiniš molbu i pošalješ za procienu, već prama tome koliki zajam tražiš, n. pr. ako tražiš od 10 — do 25.000 Din, onda pošalješ Din. 200. — Da sastaviš molbu i priložiš sve što treba (i ako Sud sve čini mukte) opet treba još Din. 50 — za trošak onome, ko ti izvadi čestice i napiše molbu. Zatim

podvoz treba platiti procjenilačkom odboru. Taj odbor ima da kaže, sa čim se baviš, kakvog si karaktera, jesi li parničar, koliko imaš uknjiženog duga, koliko letećeg itd. Što je najglavnije iz čega se sastoji imanje, koliko vinograda, pašnjaka, oranica itd., te koliko u svakom slučaju vrijedi založeno imanje. To znači, koliko bi se u svakom slučaju pa i tome da se imanje na dražbi proda, koliko bi se za nj uhvatilo. Sad — da bome, da ocjenivački odbor ne može da ocijeni pravu vrijednost imanja, jer mora da vodi računa o onome „u svakom slučaju“. Tako ocjenivački odbor na pr. imanje, koje stvarno vrijedi 200.000 Din. ocijeni da „u svakom slučaju“ vrijedi recimo Din. 120.000. Banka onda na takovu podlogu odobrava od 10-13.000 Din. Dakle jedva trinaesti dio od vrijednosti imanja „u svakom slučaju“.

Kad sam sve ovo čuo i kad sam se uvjerio, da su ljudi koji vrijede dva puta koliko ja, dobili tek neku sitnicu, a da im samo suđe u podrumu toliko vrijedi, odustah od misli i vratih se ja kući.

Kako bilo da bilo, ovakav rad Privilegovane banke ne može pomoći. Nju je država ustanovila sa ciljem da spasi, da otkupi maloga posjednika, pa i velikog, a naročito težaka od zeleniša i privatnih banaka. Njezina je dužnost, da nastoji u svakom pojedinom slučaju da pomogne da se posjednik i zemljoradnik pomogne i podigne. Njezina pomoć treba da bude takova, da postigne svrhu, zbog koje je osnovana, a to je: da jeftinim, brzim i obilatim kreditom do skrajnje granice pokriva podupre posjednika i zemljoradnika.

Banka bi bolje učinila da uopšte ne odobri kredita zajmotražiocu, ako mu neće da dade bar toliko koliko je dužan, pa da dugove plati.

Kad bi posjednik varošanin i seljak stvarno mogao da dođe lako i brzo do obiljatog dugoročnog kredita, sa sigurnošću se može tvrditi, da bi se ekonomsko stanje, koje je danas očajno, u par godina popravilo, jer bi varoški posjednik, koji je i pismeniji i kulturniji, počeo da podiže upropašćene maslinjake, sa boljim i rodnijim vrstama, počeo bi da svoje vinograde pretvara u vrtove, voćnjake, stijonska polja ili ružina polja, a mi bi seljani od njih uzorno učili i najbolje sjeme i palicu od njih dobili, pa bi i mi naše zemlje, prama njihovom uzoru, sljali i sadili i tada nam ne bi bila zemlja na teret kao danas. Žta koliko usiješ toliko požnješ. Duvan nam je zabranilo saditi. Dok maslina naraste za plod, treba 15 godina. Iz vinograda ne može se sa današnjim niskim cijenama izbiti ni toliko da kupiš soli, a kamo li za prehranu, odjeću, obuću i kinin. (Jer i kinin je naš kruh svakodnevnosti).

Ko je god tražio zajam kod Privilegovane Banke, nije ga tražio od sile, već od pot ebe, pa bi trebalo, da Banka pregleda molbe i da svakome, ko ima pokriće, odobri izvjesnu svotu naknadno, i to ne trinaesti dio procjenjenog iznosa, već svu trećinu. Ako banka ne vjeruje, da su procjene od procjenilačkog odbora savjesno provedene, neka nađe načina da se o tome uvjeri pa makar to bilo skopčano i sa troškom za zajmotražioca. Jer je bolje da zajmotražioc potroši još Din. 500 više, nego da izgubi uopšte sav kredit, a ipak ostane dužan na tri mjeseca.

Uvjerem sam da nije krivica do

svih onih, koji su do sada već dobili kredite, bilo od Hipotekarne bilo od Privilegovane, a koji već u prvoj godini neredovito ill nikako ne odgovara obavezi — otplatom, — već da je krivica u tome, što nijesu dobili toliko, koliko im je bilo potrebno da svoje poslove urede, kako su htjeli i mislili kad su kredit pitali.

Naš narod kao nijedan na svijetu, ljubi svoje ognjište, pa kakovo — da je. Ljubi svoju zemlju, svoju oranicu, svoj vinograd, svoj kamenjar. Nema toga novca, za koji bi on pregorio. Zato je zemlja kod nas skupa. U nerodnim godinama on umire od gladi, ali zemlje ne prodaje. Hoće da se zaduži, ali zašto? Da zemlje prikupi ili da prerani nejač, jer je uvjeren, kad odrani tu nejač, da će sa njim zajedno i posljednju unču snage u nju uložiti, svaki zalogaj od usta uknuti, da je otkupi i otplati.

Ni od hiljade jedan neće ostati u Americi ill gdje bilo, kamo je na zaradu otišao, a da se kući svojoj ne povraiti, a tako isto i da zaradu u što drugo uloži osim u zemlju u svome selu.

U cijelom svijetu, pa i u našoj državi je „kriza“ ali kao što je kod nas to nigdje nema, jer i od krize do krize ima kolosalne razlike. Dok onaj u Sremu, Banatu i drugdje ne može da pokraj svoje pšenice umre od gladi, dotle mi umiremo uz naše pune bačve vina.

Ako naša zemlja ne može da dađe po kvalitetu duhan, jednak makedonskom i hercegovačkom, pa nam se zato brani sadnja duhana, neka se zabrani sadnja vinograda u svim krajevima naše države, gdje zemlja ne daje kvalitet našeg vina, ill pak neka se i nama dozvoli ponovo sadnja duhana kao i ranije.

Neka nam se dadu obilati krediti, kad dajemo pokriće, da se otkupimo od zeleniša i banaka, da uzmognemo sa čime promjenuti kulturu na našim zemljama, da možemo smanjiti kulturu nerentabilnog vinograda.

Ne pitamo darovština, već zajam da se ne potucamo po svijetu, da našim znojem ne zalijevamo pustare Južne Amerike i njih našim žuljima plodnim činimo, a naša pitoma, naša pra-pradjedovina da u ledini leži! Mi smo i radišni i štedišni, hoćemo o svom trudu na svojoj grudi u svojoj slobodnoj narodnoj državi da pošteno preživimo, bez ikakvih zahtjeva, jer mi smo zadovoljni, kad nijesmo gladni — suhe nezačinjene i neposoljene pure.

Glavna zadruga za poljopriv. kredit

Iz izvještaja, koji je Glavna Zadruga za poljoprivredni kredit u Beogradu dala o svom radu u prošloj godini, vadimo ove podatke:

Krajem prošle godine bilo je mjesnih zadruga 1.454 (u 1929 g. 1280), a broj se članova popeo na 100 hiljada (prema 74.21 u god. 1929). Iznos uplaćenih udjela kod svih mjesnih zadruga penje se od 3,2 mil. u 1928 g. na 15,9 mil. din. u 1930; stalna štednja od 449.993 din. na 10,4 mil. din., dječija žtednja od 1,1 mil. na 8,7 mil. i rezervni fondovi od 304.332 din. na 1,8 mil. za ist period.

Sve su gornje mjesne zadruge grupisane u šest oblasnih zadruga sa sjedištem u Beogradu, Zagrebu, Splitu, Sarajevu, Skoplju i Čupriji. Uplaćeni udjeli ovih oblasnih zadruga popeli su se od 1,8 mil. iz god. 1928 na

7,6 mil. din. u god. 1930; ulozi na štednju od 393.462 na 1,5 mil. din. i rezervni fondovi od 1,3 mil. na 2,7 mil. din. za isti period vremena.

Na čelu cjelokupnog kreditnog zadugarstva stoji Glavna zadruga za poljoprivredni kredit u Beogradu, čija vlastita sredstva iznose 941.093 din. (1929 god. 177.852) Znači ukupni iznos sopstvenih svih zadruga (mjesnih, oblasnih i glavne) iznosi 49.755.093 (za 24,6 mil. više no u god. 1928).

Glavni kreditor svih ovih zadruga je Agrarna priv. banka, koja je do kraja 1930 god. odobrila zadugarima ovog saveza, zajedno sa kreditima bivše Direkcije za poljoprivredne kredite 288.009.270 din., a svim ostalim savezima 50.950.904 din. Od ovoga stvarno je naplaćeno preko ovih zadruga 264.558.904, a preko drugih saveza 49.336.838 din. Kad se odbiju otplate učinjene do kraja 1930 god. onda stvarno dugovanje ovih zadruga Agrarnoj banci iznosi 219.213.855, a dugovanje ostalih saveza 34.185.205 din.

Konferencija Zadruga Zadrugne Maticе у Сплиту

Na konferenciji pretstavnika svih zadruga, učlañenih kod Zadrugne Maticе у Сплиту, donesena je ova rezolucija:

1 da se ni po koji način ne produži rok za slobodnu prodaju vina od lozних хебрида, као и да се већ сада укине извозна премија на то вино, како иначе и прописује правилник о извозној премији;

2 да се укине државна и бановинска трошарина на вино, а општинска сведе на минимум;

3 да се вино и грожђе са Приморја одреди још нижа жељез. тарифа;

4 да се у циљу повећања извоза вина извозна премија повиси и веже за сталан рок и да се уведе премија на винску квасину;

5 да се забрани производња ликера из жесте, а дозволи искључиво из винског дестилата;

6 да се набавке вина за војску у ирвом реду врше од виноградарских zadruga у Приморју;

7 да се вотирају потребни кредити за ефектно и строго спровођење закона о вину и његовог правилника;

8 да се одредбе закона о сузбијању скупоће најстрожије примјењује и на претјеране цијене вину у јавним локалима, и

9 да се повећају намети на фабрикована безалкохолна пића, а да се безалкохолна пића од сокова грожђа и другог воћа потпуно ослободе трошарине.

Братишковици, 19. априла

Дана 19 прошлог мјесеца умро је, у год. 73 живота, Тодор Урукала-Лемич. Због своје честитости, вредноће и разума, он је уживао велики углед у свом селу. Од њега се је могло чути само паметна ријеч и могли су се видети само добри примјери штедње и корисног рада. Зато је он био не само учитељ својим синовима, који су пошли његовим путем, него и примјер за угледање сваком, који је желио, да му живот буде честит и користан. Преко двадесет година главар свог села, толико и татор своје цркве, он је увијек био на мјесту, на које га је позивала национална дужност.

Цијело село испратило је Тодора Урукала-Лемича до гроба и нашло се је на даћи.

Њему вјечна успомена, а његовој дједи наше саучешће у њиховој жалости!

VAŽNO! Na dugoročnu otplatu. VAŽNO!

Pružā se prilika svakome, da se uz vrlo povoljne dugoročne otplatne uvjete opskrbi sa odjevnim predmetima kao: **muškim i ženskim štofom, svilom, platnom, zefiri i ostalom manifakturnom robom kod „Centrale“ trg. manifakture Zagreb. Zastupnik za Šibenik VLADO FERKIĆ, ulica Matije Gubca, kuća Škarica. Na poziv dolazi u kuću bez obaveza na kupnju.**

Поздрав батаљону XI пешадијског пука „Карађорђа“ при доласку у Бенковац

Ој давори гусле јаворове!
Дивно ли је послушати било,
Јутрос рано у зору румену,
Како бијела кликоваше вила,
С Велебита високе планине.
Кличе вила иза свега гласа,
Кличе вила што је грло служи:
„Благо Вама кости Стојанове!
Благо Вама кости Смиљанића!
И Малога Мочивуна Вука!
И осталих котарских јунака,
Што за Котар мр'јесте и падосте!
Сад можете почивати мирно,
Мирно вјечни санак боравити,
Без бојазни за Ваше Котаре!
Очинско се срце побринуло
Брижно срце нашег дичног Краља,
Нашег дичног Краља Александра,
Које жарко за сву дјецу бије,
Бије жарко за сваког једнако,
Од Триглава па до Ђевђелије!
И за вас се Котар побринуо,
Побринуо бригом родитељском,
Како ће Вам очувати Котаре.
Ево има три године дана,
Гради Краљу за војску касарну,
У Бенковцу мјесту питомоме,
У Бенковцу срцу од Котара
Гради Краљу три године дана,
Три године са трина мајстога,
Сваког данка од јутра до мрака!
Касарна је скоро довршена,
Довршена силна грађевина,
Грађевина чудо на свијету
По красоти и по величини!
Ај каква је и колка ли је!
Диви јој се мало и велико,
Који гођер упокрајне прође,
Боже, драги, хвала ти на дару!
Одговара зграда господару!
Овдје вила мало одахнула,
Па је опет дивно покликнула:
„Свете Кости, почивајте мирно!
Данас стиже у Бенковац војска,
Достојни Вам иду замјеници,
Који ће Вам чувати Котаре.
Иде војска једанаестог пука,
Која носи оно славно име,
Цијеломе познато свијету,
По његовој слави и јунаштву!
Носи име Лава тополскога,
Карађорђа Војда бесмртнога!
Из чије је страхотне кубуре,
Прва искра синила свијетла,
Данашње нам среће и слободе!
Дично име, дична носи војска,
Херојскога једанаестог пука.
То му име доликује дивно,
По његовом големом јунаштву,
И његовом жарком родољубљу,
Јер је свуд' на свакоме мегдану,
За пунијех шест година дана,
Сваког дана и свакога часа,
Смрт у очи јуначки гледао!
Било бранећ милу отаџбину,
Било браћу из ропства вадећи
Или газећи албанску Голготу.
Показо је широком свијету,
Како вјерни синци радо гину,
За свог Краља и за отаџбину!
А дође ли опет борбе вријеме,
Позове ли Краљ и Отаџбина,
И куцне ли часак да се гине,
На бранику миле отаџбине,
Синови ће Карађорђа пука,
Дична слика славнијег предака,
Истим жаром и истим јунаштвом,
До вадњег се борит даха свога,
Један за све, а сви за једнога!
Сви изгинут један до другога,

Не узмакнут један од другога!
Бенковац је раширио руке,
С њим сав Котар до сињег мора,
Шири руке кршна Буковица,
И подгорје испод Велебита.
Све то скупа и срцем и душом,
Своју војску у загрљај прима,
И цјелива у чело јуначко,
Као мајка побједника сина!
Све то скупа, мало и велико,
Радосницом сувом на очима,
А синовљом љубави одано,
Захваљује своје дичном Краљу
На очинској бризи и старању.
Бенковац ће и сва околица
Храбром својом дичити се војском,
Ко прољеће Ђурђевијем даном!
Ко перивој смиљем и босиљем!
И ко паун својим крвним перјем!
Јер сви добро знаду и познаду,
Знаду добро и познаду дивно:
Ако ли се само ко усуди
Да вагризе крајчак Котара,
Тај ће до свог упамтити вијека,
Упамтити ко је десна рука,
Десна рука Карађорђа пука!
Са овим је вила завршила,
Светијем се Костом опростила,
Па се вину у зрачну висину.
Команданте „Карађорђевог пука“
Лукић Ђорђе дико од јунака
И остали храбри официри,
Официри и подофицири
И војници, весела Вам мајка!
Све Вас скупа, са највећим жаром,
Поздрављају гусле јаворове,
И ову Вам пјесму посвећују,
Дајући Вам тврдо обећање:
Ако када сабљу повадите
И јуначку борбу поведете,
Да ће Ваша дјела опјевати,
Као што су опјевале дивно,
Славна дјела Вашијех предака
С којима се дичи отаџбина,
Као што се ведро небо дичи,
Усред ноћи звијездама сјајним.
У Бенковцу, 16. априла 1931. год.

Спјевао и уз гусле отпјевао Душан Вишас, учитељ у пензији и општински присједник при доласку XI пешад пука „Карађорђа“.

Суђење Тодору Медићу

Послије претреса, који је трајао двије пуне седмице, уз незапамћено интересовање Шибиеника и сјеверне Далмације, проглашена је пресуда Тодору Медићу. За велики број злочинстава осуђен је на преко 150 година робије, а за убојство једног жандара осуђен је на смртну казну вјешањем.

И ако су кривице Тодора Медића личне, по којима је њему суђено ипак су на претресу изишли на свјетлост извесни моменти, који имају више него лично, имају неко шире значење, свакако жалосно.

Рођен год. 1901, у селу Бјелини општине Кистањске, Тодор Медић није имао родитељског надзора над собом и није изучио основне школе. Неиманштина отјерала је његовог оца у Америку. Вративши му се

отац из Америке у очи почетка рата, оставио је послјије мало дана своју кућу и дјецу, да оде у рат, из ког се је повратио, кад му је био конац. Тако је Тодор Медић одрастао без оца.

Село Бјелина имало је и има школу. Она је радила, и ако је често била затворена. Тодор Медић није ишао у школу, јер је његова кућа била на осами, удаљена од села и више од 4 км, колико се законом одређује за обавезу похађања основне школе. И овдје се има потврда једне истине, коју смо ми више пута износили у овоме листу, да су наша села тако постављена, да за многа није довољна по једна школа, и да већи број одјелења, кад су смјештена у једној згради, неће моћи ријешити крупни проблеми просвјетивања села.

Јединац у оца, који нема доста земље, да их прехрани, Тодор Медић у прве дане талијанске окупације одлази од куће, да створи себи живот, носећи собом једино, што је имао, а то је бистрина, којом га је и природа обдарила. Он долази у Сарајево, жељан да ступи у жандарску службу. Одбијен, јер неписмен, одлази на сезонски рад, да се зимом врати својој кући, која му не може дати услове за живот, а никако за развијање оне вриједности, коју је од природе добио.

Сад долази вријеме, у коме ће Тодор престати бити неписмен, а постати злочинац и развијати се злочинац до степена велике опасности. Изишавши из ратног талијанског затвора, у који је био доведен, јер је имао оружја, он мало затим улази у тамнице Шибиеничког суда, јер је учинио прва кривична дјела. Ту је била школа, у којој се он научио читати и писати. По ријечима, убједљивим, које је Медић изговорио пред закључење претреса, у тој се је школи он само том добру научио. Кад је побјегао из тамница на тајанствен начин, који није хтио открити, у њему се показала злочиначка наклоност у ширини, која се није могла запазити у ранијем стању његове неписмености. Има несретлука у судбини Тодора Медића!

Његове прве кораке, које је повела потреба живота к циљу задобијања поштене службе жандарске, омела је његова неписменост, за коју он није био крив. Доцније његове кораке, о хајдучком по гори ходити и врат ломити, учврстила је принудно стечена писменост. Она је Тодору Медићу послужила, да буде лажан жандар и да помоћу те лажи свршава разбојништва. Она је њега довела, да одузме живот једноме истинском жандару.

Кривице Тодора Медића његове су личне, али зато ипак крај, у коме се је он родио и у ком је гријешито, може у његовом несретлуку видјети један дио себе и своје судбине. Села тог краја или немају школа, а желе их имати, или не добијају онолико, колико би их марала имати. Њихова непросвјетљеност, први извор зала, која се кажњавају смртном казном, робијом и затвором, сузбија се и данас тако, да сељак овог краја, — само кроз школу злочина, може постати писмен.

ЈАВНЕ ЗАХВАЛНОСТИ

У име учвилене обитељи и остале родбине пск. Влајчића Јове пок. Стевана уваженог и честитог грађанина из Имотског, одајем сваку хвалу и благодарност мојим драгим Обровчанима без разлике вјере и сталежа који се онак по својим јако развијеним осјећајима хришћанске пажње племенитим показаше, те величанствено са свима почастима испратиле мртво тијело њиховог милог покојника — учитеља у Билишанима — Влајчића Душана који ненадно и прерано премину 30. IV.

Нарочиту пак хвалу и благодарност одају обровачком начелнику г. Урукалу, пароху Новаковићу, Дру Ивичевићу, учитељу Алфиревићу, гг. чиновницима. — Васлетић Јоси, Драгичевић Јерку, нареднику Кукољу и Модрићу Божи, јер се ови нарочито истакли у својој усрдности и племенитости и спрам браће покојника, који на тужну вијест о смрти братовљевој похрлише у Обровац да свога брата још једном виде и да га у присуству своје предаду матери земљи на вјечни починак.

ДРАГИЧЕВИЋ НИКОЛА
свештеник

У жалости за губитком нашег непрежаљеног оца и дједа

Тодора

осјећам се дужан, да са браћом и родбином заблагодарим свима, који нашем покојнику указаше посљедњу пажњу испративши га до гроба. Благодарим нашим добрим свештеницима гг. попу Богдану и попу Урошу Доброти, који покојника опојаше, а г. попу Богдану благодарим на лијепим ријечима, с којим се је од покојника над гробом опростио. Благодарим г. учитељу, који је са школском дјецом, уврстао тужну сахрану.

Свима, драга браћо, хвала и од Бога добра плата!

У Братишковцима, 26 априла.

БУРО УРУКАЛО-ЛЕМИЋ

NOV. ST. MPARUA — Š BEN'K

NIKOLA ŠIKATO — Zastupnik.